

Kultura fizyczna w polskiej Konstytucji i ustawodawstwie

Physical culture in the Polish constitution and legislation

Marta Bażydło^{1; A, B, D, E, F}, Iwona Radliska^{1; D, E, F},
Beata Karakiewicz^{1; A, D, G}

1. Katedra i Zakład Zdrowia Publicznego Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie

A – koncepcja i przygotowanie projektu badań, B – wykonanie analiz diagnostycznych, zbieranie danych, C – analiza statystyczna, D – interpretacja danych, E – przygotowanie manuskryptu, F – opracowanie piśmiennictwa, G – pozyskanie funduszy, * – Autor do korespondencji.

Autor do korespondencji: Marta Bażydło, Katedra i Zakład Zdrowia Publicznego Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, ul. Żołnierska 48, 71-210 Szczecin, tel.: 794 244 594, e-mail: martab88@o2.pl

Streszczenie

Wstęp. Konstytucja RP stanowi, że władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży (art. 68 ust. 5).

Cel pracy. Celem pracy jest analiza realizacji w polskim ustawodawstwie konstytucyjnego nakazu popierania przez władze publiczne rozwoju kultury fizycznej.

Material i metody. Materiał obejmuje akty prawne na poziomie ustawowym (stan na dzień 20.02.2014 r.).

Wyniki. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym domniemanie kompetencji do realizacji zadań z zakresu sfery publicznej dokonuje się na rzecz gminy. Ustawa ta wskazuje, że do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, do których zalicza sprawy m.in. kultury fizycznej. Ustawa o samorządzie powiatowym wskazuje, że inna ustawa może zezwolić na to, by zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury fizycznej i turystyki wykonywał powiat. Podobna regulacja znajduje się w ustawie o samorządzie województwa. Ustawa o sporcie określa ramy prawne uprawiania i organizowania sportu. Powołuje rady sportu jako organ opiniodawczy i fakultatywny, działający przy jednostkach samorządu terytorialnego. Ustawa o systemie oświaty nakłada na szkoły i przedszkola obowiązek prowadzenia zajęć rozwijających sprawność fizyczną i zajęć z wychowania fizycznego. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazuje, że zadania ze sfery wspierania i upowszechniania kultury fizycznej należą do sfery zadań publicznych.

Wnioski. 1. Zadania z zakresu kultury fizycznej należą głównie do jednostek samorządu terytorialnego. 2. Ustawodawca wspiera organizacje pożytku publicznego w podejmowaniu działań z zakresu kultury fizycznej. 3. Działania dotyczące rozwoju kultury fizycznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży oraz osób wyczynowo uprawiających sport.

Słowa kluczowe: kultura fizyczna, wychowanie fizyczne i trening, prawoznawstwo

Summary

Background. The Constitution of the Republic of Poland states that the public authorities support the development of physical culture.

Objective. The aim of the study is to analyze the implementation of the constitutional imperative for governments to promote public development of physical culture.

Materials and methods. The material covers acts at a statutory level (as of 20.02.2014).

Results. According to the Commune Self - Government Act presumption of competence to carry out the tasks of the public sphere is made to the municipality. The District Self- Government Act indicates that another act may allow the district to perform over-community public tasks within a physical culture and tourism. A similar regulation is present in the Voivodeship Self-Government Act. The Act on Sport provides the legal framework for practicing and organizing sport. It appoints sport councils as a consultative and facultative bodies operating by local government units. The Act on the Education System imposes an obligation on schools and kindergartens to conduct activities developing physical fitness and physical education classes. The Act on Public Benefit and on Volunteering Work indicates that tasks of support and dissemination of physical culture belong to the public tasks.

Conclusions. 1. The tasks in the field of physical culture belong mainly to local government units. 2. The legislator supports public benefit organizations to take action in the field of physical culture. 3. Activities related to the development of physical culture are directed primarily to children and youth, and to competitive athletes.

Key words: physical culture, physical education and training, jurisprudence

WSTĘP

Aktywność fizyczna jest niezwykle ważnym czynnikiem warunkującym zdrowie. W 1997 r. prawo dotyczące kultury fizycznej zostało podniesione do rangi prawa konstytucyjnego. Ustrojodawca nie posługuje się jednak pojęciem aktywności fizycznej, odnosi się on do kultury fizycznej. Jednakże należy zauważyć, że kultura fizyczna zawiera w sobie aktywność fizyczną. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. stanowi, że władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży [1]. Przepis ten jednak, co jest typowe dla przepisów konstytucyjnych, jest dość ogólny, a jego faktyczna realizacja zależy od tego, w jaki sposób zostanie on wprowadzony przez akty prawne niższego rzędu. W Polsce hierarchia aktów prawnych przedstawia się następująco: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia oraz akty prawa miejscowego na obszarze działania organów, które je ustanowiły [1]. Ponieważ rozporządzenia wydawane są na podstawie i w celu wykonania ustawy, wydaje się, że analizy realizacji nakazu popierania rozwoju kultury fizycznej należy dokonać rozpoczynając właśnie od aktów prawnych na poziomie ustawowym.

W związku z powyższym celem pracy jest analiza realizacji konstytucyjnego nakazu popierania przez władze publiczne rozwoju kultury fizycznej w polskim ustawodawstwie.

MATERIAŁ I METODY

Materiał stanowiło ustawodawstwo RP (stan prawny na dzień 20.02.2014 r.).

Doboru aktów prawnych dokonano korzystając z programu System Informacji Prawnej Lex, Internetowego Systemu Aktów Prawnych, Polskiej Bibliografii Prawniczej, Polskiej Bibliografii Lekarskiej. Wybraną metodą była metoda analizy dokumentów. Analizie

poddano ustawy regulujące kwestie związane z wspieraniem przez władze publiczne rozwoju aktywności fizycznej. Do badań włączono: ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, ustawę z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, 12. ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.

WYNIKI

Konstytucja

Art. 68 ust 5 Konstytucji stanowi, że władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Należy zwrócić uwagę na umiejscowienie tego przepisu. Znajduje się on w rozdziale drugim. Świadczy to o jego znaczeniu, ponieważ ustrojodawca przyjął założenie, że to, co najważniejsze, umieszczone jest na początku tego aktu prawnego. Tytuł rozdziału drugiego to „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”. Powstaje więc pytanie, czy omawiany przepis rodzi uprawnienia podmiotowe jednostek, czy na jego podstawie obywatele mogą domagać się określonych działań na rzecz kultury fizycznej? Czy w przypadku niepodjęcia takich działań obywatelom, a może także nie obywatelom, służy odpowiednie roszczenie? Odpowiedź na te pytania jest negatywna, ponieważ adresatem niniejszego przepisu jest władza publiczna. Pod pojęciem władzy publicznej rozumie się władzę państwową oraz samorządową. Należy zauważyć, że art. 68 ust 5 jest normą programową [2]. Wyraża on jedynie pożądane zachowanie władz publicznych, które w tym przypadku polega na popieraniu rozwoju

kultury fizycznej. Obowiązkiem władz publicznych jest popieranie rozwoju kultury fizycznej. Przepis ten oznacza konieczność prowadzenia działań edukacyjnych, organizacyjnych, finansowania budowy i funkcjonowania obiektów sportowych na rzecz zapewnienia rozwoju fizycznego każdego człowieka. Władze publiczne powinny także podejmować działania zapewniające możliwość czynnego wypoczynku i uprawiania sportu [2]. Kładzie się nacisk na podejmowanie tego typu działań wśród dzieci i młodzieży. Ustrojodawca nie stanowi jednak, w jaki sposób to popieranie ma się odbywać, ani nawet jak należy rozumieć pojęcie kultury fizycznej. Te regulacje znajdują się w aktach prawnych niższego rzędu. W Polsce nie ma ustawy kompleksowo regulującej kwestie kultury fizycznej. Należy zwrócić uwagę na zapisy znajdujące się w tzw. ustawach samorządowych.

Ustawa o samorządzie gminnym

Ustawa o samorządzie gminnym stanowi, że do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów (art. 6 ust. 1). Przepis ten wyraża zasadę domniemania kompetencji na rzecz gminy. Oznacza ona, że jeżeli jakieś zadanie nie jest przypisane innej jednostce samorządu terytorialnego, to należy ono do gminy. Następnie w art. 7 ust. 1 ustawodawca wymienia kategorie spraw stanowiących zadania własne gminy. Znajdują się tutaj m.in. sprawy z zakresu kultury fizycznej, turystyki, urządzeń sportowych, zieleni gminnej i zadrzewień, a także utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej [3]. Należy pamiętać, że lista tych zadań jest otwarta [4, 5]. Kolejny ustęp przytoczonego artykułu wskazuje, że inne ustawy wskazują, które spośród tych zadań mają charakter

obowiązkowy.

Ustawa o samorządzie gminnym nie nakazuje gminie podejmowania zadań wymienionych w art. 7. Zaznacza tylko, że należą one do zakresu zadań własnych gminy, a sam art. 7 nie jest też podstawą prawną podejmowania tych działań. Każdy z tych zakresów, w tym dotyczący kultury fizycznej, powinien być uszczegółowiony w innej, odrębnej ustawie tematycznej. Jednakże w przypadku braku szczegółowych norm, zgodnie z doktryną, gmina ma prawo podejmować działania nie władcze, tj. takie, które nie rodzą praw i obowiązków podmiotów zewnętrznych. Zadania z zakresu kultury fizycznej są takimi zadaniami [4].

Ponadto gmina może wykonywać na podstawie porozumień zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa. Inne ustawy mogą również nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji [3].

Gminy tworzą ośrodki sportu i rekreacji. Są to zakłady budżetowe lub przedsiębiorstwa użyteczności publicznej. Obowiązki z zakresu kultury fizycznej gmina może powierzyć również organizacjom pozarządowym. Wybór realizatora musi odbyć się w drodze otwartego konkursu ofert. Ponadto gminy mają obowiązek współdziałania z Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym (WOPR) i Górskim Ochotniczym Pogotowiem ratunkowym (GOPR) [6].

Ustawa o samorządzie powiatowym

Inaczej kształtuje się sytuacja prawna w przypadku powiatu i województwa. Powiat może wykonywać zadania publiczne o charakterze ponadgminnym dotyczące m.in.

kultury fizycznej, promocji i ochrony zdrowia, obiektów użyteczności publicznej. Zadania te muszą jednak wynikać z innej ustawy, co wynika z art. 4 ustawy o samorządzie powiatowym [7].

W związku z zasadą domniemania kompetencji gminy, powiat wykonuje zadania uzupełniające zadania gminy. Są to zadania, z którymi gmina sobie nie poradzi ze względu np. na brak odpowiedniej infrastruktury, środków finansowych, zasobów osobowych [8].

Ustawy mogą również określać niektóre sprawy należące do zakresu działania powiatu jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez powiat. Powiat może w drodze porozumienia przekazać zainteresowanej gminie zadania z zakresu swojej właściwości. Powiat może także zawierać z organami administracji rządowej porozumienia w sprawie wykonywania zadań publicznych z zakresu administracji rządowej. Może też zawierać porozumienia w sprawie powierzenia prowadzenia zadań publicznych z jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego, a także z województwem, na którego obszarze znajduje się terytorium powiatu [7].

Główne zadanie powiatu polega na tworzeniu warunków prawno-organizacyjnych i ekonomicznych dla rozwoju kultury fizycznej oraz organizowaniu rekreacji ruchowej. Ustawa o sporcie wskazuje, że starosta prowadzi ewidencję uczniowskich klubów sportowych. Powiat również, tak jak gmina, współpracuje z WOPR i GOPR [6, 9].

Ustawa o samorządzie województwa

Analogicznie jak w przypadku powiatu ukształtowane są regulacja dotycząca wspierania kultury fizycznej przez województwo. Województwo wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze wojewódzkim m.in. z zakresu

promocji i ochrony zdrowia, kultury fizycznej i turystyki [10].

W celu realizacji tych zadań województwo może tworzyć: wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne, zawierać umowy z innymi podmiotami zabezpieczając środki finansowe na ich wykonywanie, mogą tworzyć spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

i spółki akcyjne. Może zawierać porozumienia z innymi województwami lub powiatami i gminami o przekazanie prowadzenia zadań o charakterze publicznym. Mogą też tworzyć i przystępować do stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego z innymi województwami, gminami i powiatami [6].

Ustawa o sporcie

Wobec powyższych rozważań powstaje pytanie, czy istnieje ustawa zlecająca jednostkom samorządu terytorialnego podejmowanie działań z zakresu kultury fizycznej. Przepis taki znajduje się w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. Art. 27 stanowi, że tworzenie warunków, w tym organizacyjnych, sprzyjających rozwojowi sportu stanowi zadanie własne jednostek samorządu terytorialnego. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może określić, w drodze uchwały, warunki i tryb finansowania tego zadania własnego [9].

Kolejne bardzo ważne uregulowanie wprowadzone przez tą ustawę to definicja legalna kultury fizycznej. Ustawodawca w art. 2. definiuje kulturę fizyczną jako sport wraz z wychowaniem fizycznym i rehabilitacją ruchową. Z kolei sportem, zgodnie z ustawą, są wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich

poziomach. Należy zauważyć, że sportem jest zarówno aktywność fizyczna zmierzająca do osiągnięcia coraz lepszych wyników, jak i aktywność fizyczna mająca na celu działanie prozdrowotne [9].

Czytając dalsze części ustawy, można odnieść wrażenie, że odnosi się ona raczej jedynie do sportu uprawianego w celu osiągnięcia wyników. Ustawa reguluje bowiem kwestie klubów i związków sportowych, Polskiego Związku Sportowego. Wprowadzone są również fakultatywne odznaki, nagrody pieniężne i stypendia zarówno ministra sportu jak i jednostek samorządu terytorialnego za wyniki i wybitne osiągnięcia sportowe. Działania dotyczące sportu „prozdrowotnego”, zaopatrzone są przymiotnikiem „fakultatywne”. Ust. 1. art. 29 stanowi, że minister właściwy do spraw kultury fizycznej może dofinansowywać uprawianie lub organizowanie sportu oraz jego promocję. Kolejny artykuł omawianej ustawy dotyczy rad sportu. Mogą one działać na każdym szczeblu samorządu terytorialnego. Mogą je fakultatywnie powoływać właściwe organy wykonawcze. W skład rad sportu wchodzi przedstawiciele organizacji i instytucji realizujących zadania w zakresie kultury fizycznej. Do zadań rady sportu należy m.in. opiniowanie: strategii rozwoju gmin, powiatów i województw w zakresie kultury fizycznej, projektu budżetu w części dotyczącej kultury fizycznej, programów rozwoju bazy sportowej na danym terenie, projektów uchwał określających warunki i tryb finansowania działań z zakresu kultury fizycznej. Członkowie rad sportu wykonują swoje funkcje społecznie [9].

Ustawa o systemie oświaty

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty jednym z zadań systemu oświaty jest kształtowanie umiejętności

spędzania wolnego czasu. Biorąc pod uwagę znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia każdego człowieka wydaje się, że system oświaty powinien kształtować zwyczaj uprawiania sportu, kładąc nacisk nie na sport wyczynowy, ale na sport może bardziej amatorski, ale za to prozdrowotny [11].

W związku z powyższym w kolejnych przepisach ustawa nakłada na przedszkola obowiązek prowadzenia zajęć rozwijających sprawność fizyczną, a na szkoły (poza szkołami dla dorosłych) – zajęć z wychowania fizycznego [11].

Ustawodawca wskazuje również, że organizowanie działalności sportowej jest jednym z podstawowych praw ucznia. Szkoła publiczna (z wyjątkiem szkół dla dorosłych) powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Dla uczniów przewiduje się także stypendia motywacyjne: dyrektora szkoły za osiągnięcia sportowe oraz ministra właściwego ds. oświaty i wychowania za wysokie wyniki we współzawodnictwie sportowym [11].

Ustawa reguluje także kwestię szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego, których zakładanie jest, co do zasady, zadaniem własnym powiatu [11].

Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym

Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym przewiduje dwa stypendia dla studentów osiągających najlepsze wyniki w sporcie. Pierwsze z nich to stypendium rektora, przyznawane m.in. za wysokie wyniki we współzawodnictwie sportowym. Drugie, to stypendium ministra przyznawane za wybitne osiągnięcia sportowe. Ustawa odnosi się w nieznacznym stopniu do sportu uprawianego przez studentów dla zdrowia, przyznając studentom prawo do zrzeszania się w uczelnianych organizacjach studenckich,

w tym sportowych [12].

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie stanowi, że działania ze sfery wspierania i upowszechniania kultury fizycznej należą do sfery zadań publicznych. Działalność pożytku publicznego to działalność społecznie pożyteczna, która znajduje się w sferze zadań publicznych i jest realizowana przez organizacje pozarządowe. W przypadku kultury fizycznej mogą to być stowarzyszenia i fundacje. W związku z tym stowarzyszenia kultury fizycznej mogą otrzymać status organizacji pożytku publicznego. To z kolei przekłada się na wymierne korzyści finansowe, m.in. zwolnienie z podatku od czynności prawnych, podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, opłaty skarbowej i sądowej oraz możliwość przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na działalność statutową tych organizacji [13, 14].

DYSKUSJA

Zarówno w prezentowanych wynikach jak i w doniesieniach innych autorów podkreśla się znaczenie samorządu terytorialnego w wykonywaniu zadań z zakresu kultury fizycznej.

Ustawa o sporcie jest aktem regulującym zadania gminy w kwestii organizowania zadań kultury fizycznej, obowiązuje ona od 2010 roku. Wcześniej obowiązywała ustawa z 1996 r. o kulturze fizycznej. Autorzy zauważają, że od czasu wprowadzenia w 2010 r. nowej ustawy, uregulowany prawnie jest tylko sport, będący jedną z części składowych kultury fizycznej (obok rehabilitacji ruchowej i wychowania fizycznego). Poprzednia ustawa stanowiła, że zadania z zakresu kultury fizycznej są zadaniami własnymi jednostek samorządu terytorialnego.

Jednak, jak wskazuje Michał Klisiński i wsp., zawierała również regulacje stanowiące, że w ramach wychowania fizycznego jednostki samorządu terytorialnego powinny tworzyć warunki dla realizacji programu, a w ramach rekreacji ruchowej powinny organizować zajęcia, imprezy sportowe, rekreacyjne, turystyczne, tworzyć i udostępniać bazy sportowo - rekreacyjne, wypożyczalnie sprzętu sportowego [6]. Tymczasem obecnie obowiązująca ustawa o sporcie zawiera rozdział poświęcony zasadom wspierania sportu przez władze publiczne. Ustawa stanowi, że środki wsparcia finansowego mogą służyć do realizacji takich celów publicznych, jak m.in. prowadzenie szkolenia sportowego, zakupieniu sprzętu sportowego, pokryciu kosztów organizacji zawodów sportowych [6, 9].

Nakaz wspierania rozwoju kultury fizycznej skierowany jest do władzy publicznej, czyli władzy państwowej i samorządowej. W literaturze zauważa się, że zadania z tego zakresu powinny być przekazywane organizacjom pozarządowym [14]. Nie stoi to w sprzeczności z przepisem konstytucyjnym. Art. 68 ust 5 stanowi bowiem, że władza publiczna popiera rozwój, a nie wykonuje zadania z zakresu kultury fizycznej [1]. Przekazywanie tych zadań organizacjom pozarządowym w dobie społeczeństwa obywatelskiego wydaje się być bardzo słusznym posunięciem. Wskazuje się, że organizacje pozarządowe ze względu na swój status prawny są partnerem godnym zaufania [14]. Podlegają one kontroli ministra ds. zabezpieczenia społecznego, a fundacje są ponadto kontrolowane przez ministra sportu i właściwego starostę. Są też zobowiązane do przygotowywania sprawozdań merytorycznych i finansowych, co sprawia, że są wiarygodnym partnerem [13, 14]. Organizacje pozarządowe popularyzujące aktywność fizyczną mają

wiedzę i doświadczenie, z których należy korzystać. Warunkiem jest jednak zapewnienie tym organizacjom odpowiedniego wsparcia finansowego i organizacyjnego. Brakuje jednak badań prowadzonych wśród organizacji pozarządowych zajmujących się sportem, które pozwoliłyby ocenić, czy dostarczane im wsparcie ze strony władz publicznych jest wystarczające.

Podsumowując powyższe rozważania, należy zauważyć, że prawne regulacje kultury fizycznej odnoszą się przede wszystkim do sportu wyczynowego, wychowania fizycznego dzieci i młodzieży, w mniejszym zakresie do studentów. Tymczasem już w latach 70. XX wieku udowodniono, że zdrowie jednostki w 50% zależy od jej stylu życia, w tym aktywności fizycznej [15]. Racjonalne wydawałoby się więc wzmocnienie działań dotyczących sportu uprawianego prozdrowotnie wśród całego społeczeństwa, w szczególności wśród osób dorosłych, w tym również wśród seniorów.

Powstaje więc pytanie, czy w związku z powyższym należało by wprowadzić zmiany obecnego stanu prawnego. W tym miejscu warto zauważyć, że prawo powinno być elastyczne i dopasowywać się do zmieniającego się otoczenia, jednakże powinno być również stabilne. Często zmieniane prawo nie jest prawem dobrym. W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy władza publiczna w wystarczającym stopniu wspiera rozwój kultury fizycznej, należy zbadać, jak przedstawiony stan prawny funkcjonuje w praktyce.

WNIOSKI

Na podstawie analizy polskiego ustawodawstwa odnoszącego się do kultury fizycznej, można wyciągnąć następujące wnioski.

Zadania z zakresu kultury fizycznej należą głównie do jednostek samorządu

terytorialnego.

Ustawodawca wspiera organizacje pożytku publicznego w podejmowaniu działań z zakresu kultury fizycznej.

Działania te skierowane są głównie do dzieci i młodzieży i osób wyczynowo uprawiających sport.

Wnioski te skłaniają do refleksji, że konstytucyjny nakaz wspierania kultury fizycznej przez władze publiczne należało by rozwijać w kierunku propagowania aktywności fizycznej wśród osób dorosłych, w tym również osób starszych.

PIŚMIENNICTWO

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.).
2. Banaszak B.: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Warszawa: Wydaw. C.H. Beck; 2012.
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95 ze zm.).
4. Jyż G., Pławcecki Z., Szewc A.: Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz. Warszawa: Wydaw. Wolters Kluwer Polska; 2012: 55–62.
5. Jaroszyński K.: Zakres działania i zadania gminy. W: Hauser R. i Niewiadomski Z. (red.): Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz z odniesieniami do ustaw o samorządzie powiatowym i samorządzie województwa. Warszawa: Wydaw. C.H. Beck; 2011.
6. Klisiński M., Szwaja M.: Samorząd terytorialny – zadania w sferze kultury fizycznej. *Sport wyczynowy* 2011;2(538): 89-96.
7. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578 ze zm.).
8. Dolnicki B., Cybulska R., Glumińska-Pawlic J., i wsp.: Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz. Warszawa: Wydaw. Wolters Kluwer Polska; 2007.

9. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. 2010 nr 127 poz. 857 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425 ze zm.).
12. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 nr 164 poz. 1365 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873 ze zm.).
14. Kosowski J.: Organizacje kultury fizycznej a status organizacji pożytku publicznego. *Pol J Sport Tourism* 2008;15(1-8): 5-8.
15. Wojtczak A.: Zdrowie publiczne wyzwaniem dla systemów zdrowia XXI wieku. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL; 2009: 75-84.